

ad magnas, sed terres duntur ex p[re]expensis pro cura agroti famuli, ratione famulatus. Ita c[on]muni Bartulus in l. si cum dosem, §. sui autem, Solutio Marini, & in l. in rebus comm. Sylvester y. Familla, n. 4. & alii. Ratio est; quia cum ratione famulatus praetet ei competens salarium, uti supponitur, intuitu ejusdem ad magnas expensas adstringendus non videtur. Quamvis valde laudabile sit, si Dominus bene habens pro cura famuli expensas subministrat.

26 Dicitur notanter ratione famulatus; quia ut proximo, etiam per majores expensas succurrere debet, si habet, & famulus pauper est. Sylvestre loc. cit. ubi addit. posse agrotum famulum contra Dominum, item etiam contra quemvis alium divitem implorare officium Judicis fatem Ecclesiastici, ut ibi agroti, & pauperi subveniatur, arg. can. Sicut. 8. d[icitu]r. 47. & ibi Glossa y. E[cclesiast]icu[m], id probans ex c. Ad Apostolicam, de Simon. Ratio patet; qui quis tenet pauperi in extrema, & gravi necessitate constitutu[m] subvenire de superfluis naturae, vel statu, prout amplius Theologi.

27 Num autem, & qualiter teneatur Dominus famulo agroti tempore infirmitatis salarium, seu mercedem dare, habes Lib. III. Tit. XVIII. de Locato, & conducto, §. IV. a num. 99.

TITULUS XII.

De Homicidio Voluntario, & Casuale.

I. Ratio Ordinis.

Quamvis alias prius de genere, quam de specie tractari solet; tamen hic agitur de Homicidio in genere, postquam propter criminis atrocitatem in precedentibus Titulis jam actum fuit de quibusdam Homicidiis in specie, Parricidii videbet, & Expositione infamum.

S. I.

De Natura, & Divisione Homicidii.

SUMMARIUM.

2. Homicidium, & pauperies quid?
3. Homicidium aliud est voluntarium. & quidem directe, vel indirecte.
4. Aliud Casuale.
5. Aliud iustum & licitum (quod etiam necessarium dicitur) aliud illicitum, seu iustum, & dolosum.
6. Illicitum varie subdividitur.
7. Aliud namque est simplex.
8. Aliud qualificatione.
9. Idque aliud Proditorium, aliud Affassinum.
10. Aliud Sacilegium.
11. Aliud Parricidium.
12. Aliud Veneficum.
13. Aliud ex infideli.
14. Omne Homicidium deliberatum, & premeditatum est etiam Homicidium qualificationem.
15. Homicidium Casuale aliud est culpabile seu culposum; aliud meri Casuale, & inculposum.

Queritur I. Quid, & quotuplex sit Homicidium? Resp. I. Homicidium (sic dictum quasi caedes hominis, l. Ita vulneratus, §. i. ff. à lega Aquil. can. si homicidium. 41. can. 23. q. 5.) est violenta exanimatio, seu occiso homini ab homine facta. Ita in eis communis, arg. cit. can. Si homicidium. Dicitur au-

tem notanter ab homine, quia si homo à sera vel breviato necatur, propriè Homicidium non dicitur, sed pauperies, per Rubr. & Text. Infis. §. f. Si quadrupes pauperium est. Ceterum non refert, cuius veris, leuis, aut conditionis sit, qui occiditur; cuiusvis enim occiso ab homine facta, verum est Homicidium. L. i. §. 2. ff. & l. Si quis §. C. ad Leg. Cornel. de Sicar. ita ut etiam partus animalium in utero adhuc existentes occisi, Homicidium dicatur. l. Necare. 4. ff. de Agno. lib. & penitus Homicidii subjaceat, cit. l. Si quis §. C. Ad Leg. Cornel. de Sicar. & dictum est supra.

Resp. II. Homicidium primā, & principali sūt divisione communiter, præsentim à Canonis 3 dividitur in Voluntarium, & Casuale, ut patet ex Rubrica præfentis Tituli. Voluntarium aliud est directe, aut indirecte tale. Homicidium directe Voluntarium est, quod verè p[ro]p[ter]e se, aut directe intendit, ut si quis animo & intentione occidendi hominem gladio transfigit, aut scelopeto trahit illum. Indirecte, seu in causa voluntarium est, dum quis mortem alterius non intendit quidem, voluntariè tam[en] ponit talē causam, vel facit aliquid, ex quo mortem malitiae certe secundum secundum Crim. 8. d[icitu]r. 47. & ibi Glossa y. E[cclesiast]icu[m], id probans ex c. Ad Apostolicam, de Simon. Ratio patet; qui quis tenet pauperi in extrema, & gravi necessitate constitutu[m] subvenire de superfluis naturae, vel statu, prout amplius Theologi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

Homicidium Casuale est, quod nec directe nec

indirecte intendit, sed præter omnem intentionem casu, ut si quis graviter percutiat, aut pedibus calcat prægnantem feminam, & inde sequatur abortus; vel si in locum hominibus valde frequentatum exploditur scelopetum, & inde homo occidatur. Valens h. t. n. 2. cum communi.

§. II. De Homicidio Voluntario illico, &c.

235

32 Homicidium Veneficum, seu Veneficium est, si quis venenam causâ occidendi dat, vel propinat, eoque occidit.

33 Homicidium ex infidili, dum quis scilicet inimico suu[m] tuum occulē in certo loco expectat, & nil expectantem, nil prævidentem subito ex improviso occidit.

34 Tandem tale seu qualificatum homicidium est,

35 & dici potest omne homicidium deliberatum seu premeditatum, quod videlicet sedato iam vacuus dies calore, plena animi deliberatione prævia, seu verò premeditata sit. De quibus omnibus amplius Criminalist. Hic sufficiat, naturam illorum breviter adduxisse, quia pro diversitate illorum, diversæ sunt, atque exasperantur, & temperantur penæ, prout partim ex dictis jam constat, partim ex dictis p[ro]batib[us].

36 Homicidium Casuale pariter subdividitur in Culpabile, seu culposum, & meri casuale, seu inculpsum. Illud est, quod quidem præter omnem voluntatem, aliquā tamē interveniente culpā sit: ut si quis dat operam rei illicite, ex qua mors alterius sequitur; et si ad eam evitandum, operans, omnem adhibetur diligentiam: vel si quis dat operam rei illicite tali cum negligencia, aut imperitia, ut mors exinde alterius proveniat. Vida Carpz. prax. Crim. q. 27. num. 8. Meri casuale, seu inculpsum (quod propriissimum Casuale est) dicitur, quod profutus inopinato & fortuito, penitus nulla culpā & nullo dolo interveniente contingit.

§. II.

De Homicidio Voluntario illico, seu injuncto, & penitus illius: ubi de injusta Vulneratione, & Mutilatione, penitus illius.

SUMMARYM.

16 Homicidium Voluntarii injusti pena est mors, tam de lege diuina,

17 Quam Civilis humanæ:

18 Et quidem gladio inferenda. si Homicidium est simplex: si autem est qualificatum, exasperatur ultimum supplicium.

19 De Jure Canonico homicida laicus excommunicatur.

20 Fit irregularis, & inhabilis ad Officia, & Beneficia Ecclesiastica.

21 Clerici homicida injusti pena sunt sequentes: Et quidem I. Est depositio ab Ordine, & Officio, ac in carcere, vel ad Tertium condemnationis.

22 II. Est irregularitas.

23 III. Est perpetua inhabilitas ad cunela Beneficia, & Officia Ecclesiastica.

24 IV. Potest etiam, & debet homicida clericus priuari Beneficii priuus rite obtinet.

25 In, si Beneficium, vel Officium Ecclesiasticum exercitium Ordinis requiritur, tenetur in scientia illud ultra dimittere.

26 V. Si iterat homicidium, non item ob unum sanguinem, effundetur sanguis illius: & Levit. cap. 24. v. 17. qui percusserit, & occiderit hominem, morte moriatur. Dein Matth. cap. 26. v. 52. Omnes, qui gladium acceperint, eosque percusserint, gladio peribunt: & Apocalyp. c. 13. v. 10. qui gladio occiderit, oportet eum gladio occidi.

De Lege Civili patet ex §. Item Lex Cornelia. §. 17. Iustit. de Publ. Judic. juncta l. ut. y. Et merito, C. de Raptu Virg. & l. quoniam 6. C. de vi publica. Et quamvis olim ab hac pena immunes fuerint homicidae Nobiles, quibus loco penae Capitalis, pena deportationis, seu proscriptionis imponebatur,

V. 4. f. ejus.

31 A penas tamē Homicidii immunes erit, si mors non sequatur, nisi Homicidium Affassino modo mandaretur.

32 Eadem Homicidii penas insuper incurrit Consulens homicidium.

33 Etsi consilium in tempore revocet.

34 Non pro viribus illius refutare studeat. Confidens mutilationem ei, qui volebat occidere, non est irregularis. Ibid.

35 Eadem penas contrahit efficaciter Cooperans ad homicidium.

36 Si plures animo occidendi aliquem impugnant, omnes rei sunt panes Homicidii, si ignoratur, quis illos occidit.

37 Si vero constat, cuius ista mors fuerit secuta, ille solus ordinariam, reliqui vero extraordinariam panem incurrit de Jure Civili.

38 De Jure Canonico tamen in tali casu sunt omnes irregularares.

39 Quid Juris Civilis, si in rixa subita exortā quis occidatur?

40 Ac de Jure Canonico?

41 Ac in Foro conscientie?

42 Etiam quid, dum potest, non impedit homicidium, est irregularis, si impedit ex jactitia tenetur.

43 Etsi dubius seq[ue]ntur.

44 Solvitur obiectio. Et num. seq.

45 Precise approbas, seu ratione habens homicidium ab alio commissum non est irregularis.

46 Solvitur obiectio.

47 Lethaliter vulnerans incurrit penas ordinarias homicidii.

51 Secus est de non lethaliter vulnerante.

52 Medicorum iudicio flatu, num vulnus sit lethale,

53 In dubio ultimum iudicium non incurrit vulnerans.

54 Boni verò irregularitatem.

55 Mutilatio proprii dicta quid?

56 Inducit irregularitatem.

57 Etiam respectu consulentium, mandantium &c. ut in Homicidio.

58 Requiritur tamen, ut membrum penitus sit separatum a corpore.

59 Quid juris, & qui panes incurrat, qui se ipsum mutilat etiam in membro minus principali.

60 Homicidii qualificati penae que præter ordinariias rias?

61 Homicidii Proditorii pena specialis.

62 Affassini pena specialis gravissima.

63 Pena Patrii illius.

64 Pena Homicidii Sacilegium.

1. *suffidem* 3. §. 5. ff. *Ad Legem Cornel. de Sicar.* videatur tamen hęc Lex correcta, & pena cupialis c. iūis homicidae indistincte imposta, cit. I. quoniam 6. C. de vi publica ibi: *Placuit, si quis forte interemps sit, in eum supplicium exerceri, qui vim facere tentaverit* &c. & non iam relegatione, aut deportatione. *Injuria plectatur, sed Supplicium Capitalia excipiat.* Accedit Constitution Criminis Caroli V. art. 37. & 137. ubi omnes homicidae indistincte subiectiultimo supplicio. Clarsus ver. homicidium. n. 18. allegans opinionem communem, & praxis receptam. Blumlacher ad cit. Art. 137. n. 9.
18. Et quidem hęc pena ultimi supplicii inferri solet gladio, si homicidium est simplex in rixa factum, cit. §. item. *Lex Cornelia 5. In istis de publici judiciis ibi: Lex Cornelia de Sicariis, que homicidas ultore ferro prosequitur.* Si vero homicidium est qualificatum aliquod ex enumeratis à m. 6. solet exasperari, ita ut gladius in rotam, fuream, vel rogam committetur, vel adiutorie per ferrum condens, forcipibus, truncatione membrorum &c. augeatur, juxta Constitutionem Carthaginis. Carp. Pro. Criminal. q. 24. n. 16.
19. Resp. II. De Jure canonico pena laici homicidie est excommunicatio non quidem ipso facto incurenda, sed per Judicis sententiam indulgentia nisi penitentia satisfactione crimen commissum diluerit, can. itaque 20. c. 24. q. 3. ibi: *Censimus homicidas a communione Ecclesiasticae subveniendos, nisi penitentia satisfactione criminis admitti diluerint: quam Juris dispositionem de solis laicis homicidiis intelligi debet, definiuntur ex can. Presbyter. 12. distin.* & 1.
20. Deinde habet communem jam Clericus duplēcēm penam, irregularitatis videlicet, & inhabilitatis ad Officium, Beneficium Ecclesiasticum, de qua statim infra.
21. Resp. III. Poena Clerici iusti homicide voluntarii sunt sequentes. I. Est ab ordine & Officio deponendum, can. si Episcopus 7. disp. 50. & can. Presbyter. 21. disp. 81. c. Inquisitio. 21. pr. de Accusat. c. scut. 6. §. fin. b. t. c. Tha. 6. de Panis. juncto Concilio Tridentini Sess. 14. cap. 7. de Reformat. Et in actum Monasteriorum detrudendus, cit. can. si Episcopus. & c. Tunc cuius tamen in Monasteriorum detrusione poena loco hodie succedit, & in ulta est poena perpetui carcoris, aut condemnatio ad Tirementes. Farinacius Prax. criminal. q. 119. mon. 149. & 155.
22. II. Ipso facto incurrit irregularitatem (quam etiam laicus homicida contrahit) adeo ut quantumvis occulatum sit homicidium, ordines etiam post peractam penitentiam suscipere, vel suffceptos exercere sine dispensatione Pontificis non valeat, can. Miror. 4. can. Clericum, 5. disp. 50. c. Scut. 6. c. de cetero. 7. b. t. Clement. un. eodem juncto Concilio Tridentini. Sess. 14. cap. 7. & Sess. 24. cap. 6. de Reformat. De qua pena amplius infra.
23. III. Est perpetui inhabilis ad omnia Beneficia & Officia Ecclesiastica. Concilium Trident. cit. Sess. 14. de Reformat. cap. 7. ibi: *qui siā voluntate homicidium perpetraverit, etiam crimen id nec ordine judicario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad factos ordinis promoveri posse;* nec illi aliqua Ecclesiastica Beneficia, etiam curam non habentem animarum, conferri licet; sed omni ordine, ac Beneficio, & Officio Ecclesiastico perpetuo careat.
24. IV. Privari etiam potest, & debet Beneficium prius rite obtentis, illis tamen ipso Jure & facto privatus non est, Clarsus ver. *Homicidium 21. Gac-*
- cias p. 11. de Beneficio. cap. 10. n. 39. Farinacius Prax. Criminis. q. 119. n. 153. Piching h. t. n. 20. cum communi aliorum. Idque patet tum ex Juribus à m. 21. allegatis: *Tum ex c. Clericis 5. Ne Clerici, vel Monach. & c. Ex literis 10. de Excelſi Praelat.* Ratio posterioris est, quia cū in penis benignior interpretatio sit facienda, c. Odia § c. in panis. de Reg. Jur. in 6. privationem ipso facto ob crimen commissum afficeremus, nisi id in Jure exprimitur. Farinacius cit. q. 119. n. 64. & post ipsum Piching loc. cit.
- Ex quo infertur, Clericum homicidam occultum 25 Beneficium suo prīus rite obtento validē, & licet frui posse, nisi hujusmodi Beneficium prīoriter reparationem Horarum Canonarum requirat personale exercitium Ordinis Sacri, tunc enim, cum ppter irregularitatem (quam juxta dicta etiam occulatum homicidium ipso Edo incurrit) ordinem aliquem exercere nequeat, debet vel illico pro dispensatione super irregularitate Romae laboreat, vel si eam obtinere nolit, aut non possit, beneficium urgente conscientie obligatione ultra dimittere. Covarruvias in Clement. si faro. p. 2. §. 3. n. 7. Abbas in c. Nisi jam pridem. 10. de Remiss. n. 1. eo quod non possit satisfacere muneri & obligationi talis Beneficij.
- V. Si Clericus Homicidium iterat, gravius ad 26 huc plectitur, & si incorrigibilis est, etiam anathematizandus, degradandus, & Curiae seculari tradendus est. Ita expresse statutum c. Cū non ab homine 10. de Judicis, & ibi Doctores communite Cœterum ex hoc intur, quod Clericus ob unum simples Homicidium Curiae seculari tradit non possit.
- Quæritur II. Num haec enarratas Juris p. 27 penas, præfertim vero irregularitatem incurvant, qui mandant, vel consilunt homicidium injustum? Resp. I. Qui mandat homicidium injustum, homicidii, & omnium penarum illius reus est. Communis ac certa l. *Nihil inter se 15. ff. Ad legem Cornel. de Sicar.* ibi: *Mandator cedat pro homicida habetur, can. Si quis viduum. 8. disp. 50. cum Concordantiis.* Ratio est; qui mandans est vere causa mortalis homicidii, consequtenter penarum ipsius reus. Nam qui facit per alium, est perinde, ab si faciat per se ipsum, c. qui fasiat. 72. de Reg. Jur. in 6. Et nihil inter se, occidat quis, an causam mortis prebeat, cit. l. *Nihil inter se 15. ff. Ad legem Cornel. de Sicar.*
- Ampliatur doctrina etiam ad casum, quo 28 Mandans revocat mandatum, si itud ante mortem demandatum non innotescit Mandatario; quia hic quamdiu mandatum ignorat, agit nomine Mandatario. Secus foret, & poena Juris evaderet, si revocationem ante occisionem Mandatario sufficienter insinuaret; quia, cū in tali casu ex voluntate mandantis non amplius operetur, proprio, non mandantis nomine occidere censetur. Navarrus Manual. cap. 27. numer. 237. Diana part. 2. tract. Mjcell. Refolut. 17. Piching h. t. numer. 23.
- III. Est perpetui inhabilis ad omnia Beneficia & Officia Ecclesiastica. Concilium Trident. cit. Sess. 14. de Reformat. cap. 7. ibi: *qui siā voluntate homicidium perpetraverit, etiam crimen id nec ordine judicario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad factos ordinis promoveri posse;* nec illi aliqua Ecclesiastica Beneficia, etiam curam non habentem animarum, conferri licet; sed omni ordine, ac Beneficio, & Officio Ecclesiastico perpetuo careat.
- IV. Privari etiam potest, & debet Beneficium prius rite obtentis, illis tamen ipso Jure & facto privatus non est, Clarsus ver. *Homicidium 21. Gac-*

§. II. De Homicidio Voluntario illico, seu injusto, &c.

237

Ratio est; quia universaliter auxilium efficax praestans ad delictum, punitur eadem pena, qua Delinquens, per vulgaria.

Repf. II. Si plures communicato Consilio aus 36 proposito ad occidendum exurgunt contra aliquem, isque ab uno duntaxat occidatur, ita tamen, ut ignoratur, quis illorum occiderit, seu cuius cetera, percussione, aut vulnera occubuerit, omnes pro Homicidiis habentur. & pena ordinaria Homicidiū punitur, textu expresso, l. Item Melo. 11. §.

2. ff. *ad Legem Aquil.* ibi: *quod si apparet (quis in specie occidit) omnes quas occiderint, tener, Iulianus ait: suntque omnes irregulares, c. Significati 18. §. quod si h. t. juncto can. fin. can. 23. q. 8. Ratio est; quia illi in tali casu unus tanum occidit, tamen reliqui causam mortis prebuerent, dum presentia, & absentia alter alterum, & præfertim Homicidium audaciter, occisum vero imidiorem rediderunt; consequtente Homicidiū ei sunt, l. Nihil 15. ff. ad Legem Cornel. de Sicar.* ibi: *Nihil inter se, occidat quis, an causam mortis prebeat.*

Repf. III. Si præfato modo plures consurgunt, 37 sed unus tantum vulneraverit, aut percussit, vel plures quidem, sed unus duntaxat lethaliiter, illi non lethaliiter, idque constet, de Jure Civili solus ille punitus pena ordinaria Homicidiū, reliqui vero non extraordinariam incurunt: textu claro cit. l. §. Melo 11. §. 2. ff. *ad Legem Aquil.*

De Jure Canonico tamen omnes sunt irregulares, 38 & si constat, unus duntaxat lethaliiter, reliquo vero non lethaliiter, immo nullatenus percussione, dum modo animo occidendi impugnabit, vel adfuerit; textu fato claro can. fin. can. 23. q. 8. ubi etiam illi, qui non vulnerabant, occidere tamen volebant, pariter puniri, seu parentem penam sustinere coguntur, & illi soli a pena Canonica immunes declarantur, qui nec vulnerabant, nec impugnabant, nec Consilio, nec auxilio cooperatores fuerint, sed tantum asseruntur. Ratio est, que in priori Conclu-

39 sione.

Repf. IV. Si in rixa subito exorta sine prievio deliberato animo occidit, pluribus insurgentibus unus occiditur, & necatur, a quo fuit occisus, de Jure Civili omnes quidem extraordinaria, nullus tamen pena ordinaria, seu ultimo supplicio punitur. Menochius de Arbitr. Judic. lib. 2. cap. 1362. n. 19. arg. 1. 1. 3. ff. *ad Legem Cornel. de Sicar.* item l. fin. ff. cod.

De Jure Canonico autem etiam in tali casu pro 40 Foro externo omnes sunt irregulares. Barbosa in c. Significati. 18. §. quod si h. t. nu. 9. Glossa in can. fin. can. 23. q. 8. ver. quicunque cum Communi, arg. cit. c. Significati 18. §. quod si h. t. Si vero constat, quis illorum occidit, vel lethaliiter percussit, illi soli, exenti autem minime sunt irregulares, cit. c. si gnisificati. 18. §. Nos in promissio h. t.

Pro rito interno standum est conscientie cuiusque subito rixatis, ita, ut is, qui certò fecit, 41 se nec vulnerare, vel vulnerare quidem, sed leviter tenetur nec animo occidendi admissus pro irregulari se habere non tenetur. Barbosa loc. cit. numer. 10. Avila de Censur. p. 7. Disput. 6. sec. 4. dub. 3. ver. sed quid, quando plures.

Quæritur III. Num illud penis subiacet etiam Cooperantes ad homicidium? Resp. I. Qui efficiat, ac propinquè cooperatur ad homicidium, ita, ut absque hujus cooperatione homicidium non fuisset securum, penas ordinarias homicidii ab utroque Jure statutas incurrit. Clarsus §. fi. quest. 90. numer. 1. Malcardus de Probat. conclus. 159. Farinacius Prax. Criminal. p. 3. quest. 131. Barbola in c. scut. 6. h. t. numer. 14. cum communi, arg. l. un. C. de Rapt. Virg. l. Si pignore. §. qui ferramenta. f. de Parv. l. Nihil. 15. ff. ad Legem Cornel. de Sicar. scient. ff. ad Lem gem Pompei. de Parricid. c. fin. de Panis. in 6.

42 Quæritur IV. An, & quando Irregularitatem contrahant illi, qui, dum poscent, Homicidium non impudent? Resp. I. Quicunque ex iustitia tenetur impedit Homicidium, & non impedit, dum absque gravi suo damno potest, irregularitatem incurrit. Navarrus Man. cap. 24. n. 22. ff. cap. 27. n. 232. Sylvestris ver. Homicidium 3. q. 5. Barbola in c. scut. 6. h. t. n. 18. ff. 19. Piching h. t. n. 43. cum communi, arg. c. scut. 6. §. illi etiam h. t. Ratio est; quia talis moraliter censetur occidere, peccatque contra justitiam, & tenetur ad restitutionem.

Nec

- 43 Nec refert, quod irregularitas, que in Jure non habetur expressa, qualis videretur praesens, non contrahatur: Nam contra eis, quod estu non explici & specifici, tamen implicite & in genere exprimatur in Jure, dum ibidem universitatem statutorum illos omnes, qui moraliter occidunt, irregularites esse per Jura supra citata, & c. 2. de Clerico pugnant in duello.
- 44 Infurit, Officiale, & Ministros, aliquo ex Officio constitutos, consequenter ex justitia obligatos ad defendendam vitam proximi, ut sum etiam milites, seu respectu dominii &c, incurre irregularitatem, si dum possent, *Homicidium* impeditum omittunt.
- 45 Relp. II. Qui ex charitate dimitaxat, non verò ex Officio, surjustitia tenetur impeditum *Homicidium* injuriam proximi, prout tenetur quisvis respectu proximi sui, & si graviter peccat, tamen irregularitatem non contrahit, si, dum facile potest, *Homicidium* alterius non impedit. *Navar. Man. c. 24. n. 21. Barb. m. fusc. 6. h. r. Pirhing b. r. n. 42. & ali. communiter.* Ratio est; quia talis nec physice, nec moraliter cooperatur ad *Homicidium*; cùm istud propriè dictum sit delictum contra justitiam, contra quam quia non peccat positum in conclusione, ad verum *Homicidium* nullo modo cooperari videret.
- 46 Neo obstat, quod Canones universitatis dicant, qui potius hominem liberare à morte, & non liberari, cum occidit, c. sicut, 6. h. r. cum Concordantiss. ex in scripto, qui fame morienti non præbat panem, cum occidit, c. *Pafce 21. dñs. 86.* Resp. enim, Canones vel loqui illis, qui ex Officio & justitia tenentur proximum liberare ab *Homicidio*, vel non solum loquuntur de simpliciter non impedientibus, sed de auxiliantibus opere, vel consilio, prout loqui videatur cit. c. sicut, 6. h. r. ut patet ex illis verbis, ut per cuiuslibet open servet, & concordat can. *Facientis. 3. dñs. 86.* vel tandem loquuntur de *Homicidio* late, & impræcipi tali.
- 47 Pariter non obstat c. *quanta 47. de Sentent. excommunicati. ubi etiam excommunicationi subjecit illi, qui, cùm ponisset, percutiendum Clerici non impeditivit;* ergo multò magis *Irregularitatis* utpote pena minoris res erit. *Nam contra eis; quid in penalibus, præstent verò in Irregularitatibus non valeat argumentum à causa expreßo ad non expreßum, per vulgaris; neque argumentum à majori ad minus, vel contra, Pirhing b. r. n. 42.*
- 48 Queritur V. An, & quando approbantes, seu ratum habentes *injussum Homicidium*, incurrit *Irregularitatem?* Relp. qui *Homicidium* ab alio factum, potest præcisè approbat, seu ratum habet nullo ad id prius prædicto Consilio, vel auxilio, non incurrit *Irregularitatem*, eti Nomine ipsius, ipso tamē infcio perpetratum sit. *Covarvias in Clem. Furius. p. 2. §. 1. n. 4. Avila de Cunfir. p. 7. dñs. 6. fec. 2. dub. 6. Layman lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 4. n. 6. Pirhing b. r. n. 28. cum Glotta in can. si quis videtur, 5. verl. Aut consilio, diff. 50. communiter recepta, contra *Navarrum Man. cap. 27. n. 233.* *Felinum in c. sicut, 6. h. r. n. 12. & paucos alios.* Ratio est; Tunc quia *Irregularitas* non contrahitur nisi in casibus à Jure expressis, c. is qui, 18. de sentent. excommunicati. in c. Tunc quia *Homicidium* jam factum præcisè approbatus, nullo modo est causa illius, nec aliqua ratione in illud efficaciter insuit, ut confiderant patet; ergo Et ob haec rationes ab *Irregularitatem* immunit etiam censor ille, qui *Homicidium* post crimen jam perpetratum recipit, occulat, defendit, remuneratur. *Zoclinus ad hanc Rubricam num. 22. Pirhing ed. n. 29. & ali.**
- 49 Nec in contrarium militat, quod obijcunt Adversarii ex c. 10. de Reg. Jur. in 6. Ratificationem retrahit.

§. II. De Homicidio Voluntario illicito, seu injusto, &c.

in corpore humano operationem seu functionem habet, cuiusmodi sunt manus, pes, oculus, auris &c. prout jam dictum est Lib. I. Tit. XX. n. 5. ut proin abscessio digiti, cartilaginis, excusio dentis &c. *Mutilatio* propriè non sit, ut habent Doctores ibid. citati, arg. l. ii de 10. ff. de adilit. & c. expos. illi hoc notato;

56 Relp. I. Injusta *Mutilatio* membra alieni ipso facto inducit irregularitatem, arg. c. fin. h. r. n. 6. Ratio est; quia quod effectus inducentur irregularitatem mutilatio æquiparatur homicidio, prout bene obseruat, & pro certa Regula tradit. *Glossa communiter recepta in Clem. un. b. r. v. Mutilat. arg. cit. Clem. juncta cap. fin. dñs. 55. c. in Archiepiscop. 4. de Raptor. c. Clericis 5. n. Clerici, vel Monach.*

57 Hinc eadem ratione communiter etiam tenent Doctores, quid in illis casibus, in quibus contrahit irregularitatem, qui *homicidium* injustum confundit, mandat, cooperatur ad illud, vel id non impedit, aut ratum habet, juxta dicta à n. 27. usque ad n. 50. in iisdem eandem irregularitatem contrahat etiam *Confidens, mandans &c. Mutilationem.*

58 Illud tamen observandum, quid, eti quis membrum alienum, iniuste ledat, ita ut totaliter inutile ad suam peculiam functionem in natura sibi commissum reddat, tamen irregularis non fiat, si membrum tale non realiter & penitus separatur à corpore, ut contingit v. g. si oculi alienus iniuste ledantur quidem, tamen non eruantur: Ratio est; quia in peccatis stricte factienda est interpretatio, c. in pons. & c. Odis de Reg. Jur. in 6. præstent in irregularitate, que non incurrit, nisi in Jure exprimatur, c. is qui. *De Sentent. Excommunicati. in 6.*

59 Dicitur autem notanter in Conclusione, membra alieni, quia se ipsum mutilat, aut *Mutilationem* obsque iusta causa procurat, irregularitatem incurrit, non tantum si principale, sed etiam minùs principale membrum v. g. digitum, aut articulum illius, aut aliā corporis partem mutilat, prout amplius diximus, arque ex Jure & ratione probavimus, Lib. I. Tit. XX. de Corpore vivitatis, à num. 25. ubi vide.

60 Queritur VIII. An majors, & quas penas inducant homicidia qualificata à num. 9. recensita? Relp. I. homicidia qualificata cuncta, in primis illud speciali habent, quid juxta dicta nu. 14. & 18. ordinarii homicidi penae exasperant per diversitate atrocitatis, & male qualitatibus admixta: Item, quid executio poenitentia utroque Jure statutum sit certior, remissio difficultior, ac dispensatio in penis Ecclesiasticis difficillima, teste utriusque Fori curiarum praxi ac confuetudine, que est optima Legum interpres, l. 37. dñs. de Legibus.

61 Relp. *Homicidium proditorum præter penarum ordinariarum exasperationem etiam illud habet, quid privet Jure Alys, prout fuisse probavimus, & naturam illius declaravimus Lib. III. Tit. XLIX. à num. 114.*

62 Eodem Jure Alys præter ordinarias penas homicidi privata etiam *homicidium affassum* juxta dicta à num. 130. & insuper inducit excommunicationem ad depositionem ab Officio, & Beneficio ipso facto, nec non diffidationem perpetuam à toto populo Christiano cum aliis penis expressis c. 1. b. r. in 6. ibi: *Sacri approbatione Concilii statutum, ut quicunque Princeps, Prelatus, seu quavis alia Ecclesiastica, secularijs persona quemque Christianorum per predicationem Affassum interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur) aus eos receptaverit, seu defenderit, seu occultaverit, excommunicationis, seu depositioñis à dignitate, honore, ordine, & officio incurrit sententias ipso facto: & illa liberet, alii per illos, ad quos collatio eorum pertinet, conferant-*

Secur est, si criminaliter accusas coram judice Ecclesiastico.

63 *Vel coram Laico quidem, sed nomine Civiliter ad suum interesse, cum apposta protestatione contra panam sanguinis: est hæc nihilominus sequitur, & provideatur.*

64 *Paviter irregularis non est, qui pro suo interesse recuperando malefactorem, v. g. furem capi, & tradit, vel indicat Judicii, cum opposita protestatione expressa.*

65 *Qui vero pro interesse prouersus extraneo id facit, irregularis est.*

66 *Accusans Civiliter liber est ab irregularitate, et si internè intendat panam sanguinis.*

67 *Protestatio contra panam sanguinis quomodo, & quando*

Lib. V. Decretal. Tit. XII. De Homicidio, &c.

- 240 quando fieri debent?
 83 Sufficit, si fiat ante sententiam judicis condemnatoriam.
 84 Qui covam Judge Ecclesiastico etiam Criminaliter sine protestatione accusat, non est irregularis.
 85 Nec ille, qui accusat Criminaliter de crimen levi, est per accidens inde sequatur pena sanguinis.
 86 Neque qui accusat, vel denuntias de crimen pendente in futurum.
 87 Doctrina practica.
 88 Laicus Criminaliter accusans ad panam sanguinis, est irregularis ex defectu lenitatis: Clericus vero ex delicto.
 Clericus licet neminem potest accusare criminaliter coram laico, bene tamen coram Ecclesiastico Judge. Ibid.
 89 Iudee condemnans ad panam sanguinis est irregularis.
 90 Si effectus sequatur; secus est, si pena sanguinis in effectu non infligitur.
 91 Papa tamquam ad panam sanguinis danunans non est irregularis.
 92 Non inquisitores contra hereticam pravitatem.
 93 Neque Iudices, aut Saraceni.
 94 Neque Judices Ecclesiastici malefactorem tradentes Curia seculari.
 95 Principes Romani Imperii au^t, quomodo possint esse Iudices in causa Criminali, vel eam aliis committere?
 96 Principes Ecclesiastici, & saculares non incurritur irregularitatem, contra malefactores statuendo panam sanguinis.
 97 Doctrina practica.
 98 Si effectus non sequitur, vel si pena sanguinis immotore mutatur, irregularitas non incurritur.
 99 Confessarii, & Confessarii Assessores suadentes in causa Criminali quando innocentes sint ab irregularitate, vel non? & num. seq.
 100 Confessarii, & Theologi interrogati possunt dicere, quid hoc Malefactoris statuunt Iura, etiam de occidente &c.
 101 Imo hoc confundere, sed Confessarii mandare possunt.
 102 Advocati, & Testes in causa Criminali investigatores sunt.
 104 Non obstante protestatione.
 105 Excipiunt tamen Advocati, & Testes Laici ad id coacti.
 106 Clerici testimonium ferentes in causa Criminali contra reum coram Judge laico non tantum irregularares sunt, sed etiam peccant.
 107 Notarii quoque, Tabelliones, Scribae, qui scribunt, dictant, vel authenticam reddunt sententiam sanguinis; item omnes Ministrorum justitiae ad executionem concurrentes, Custodijs Rei autoritate publica depositari &c. irregularares sunt effectu secuto.
 108 Non item, qui privatim authoritate, & remoto tandem concurrit, ut sunt Officij conscientes furcam, fumum, gladium, scalam &c. & num. seq.
 109 Confessarii, & alii privati, qui reum monent, ut in via procedat, scalam ascendat, manus ligandas prebeat. Ministro justitiae se accommodet, equum, ut cuius pergit, pungat &c. non sunt irregularares.
 110 Doctrina practica, quid faciendum in is casibus, & quid faciendum Confessarii assident Reis?
 112 Spectatores etiam Clericos ultimi supplicii irregularares non esse.
 113 Non spectando graviter peccare.
 114 Imo nec venialiter, si ex causa rationabili, & cum debita cautela spectatores agunt, probable est.
 115 Si in bello patenter injusto vel uno tantum occidatur, omnes totius Exercitus sunt irregularares.
 116 Exceptis illis, qui precise spiritualiter afflunt.
 117 In bello justo offensivo omnes & soli sunt irreg-

lares, qui proprio factu aliquem occiderunt.

118 Non vero illi, qui moraliter certi sunt, à se nullum esse occisum.

Sola vulneratio non inducit irregularitatem ibid.

& num. praec.

119 Solvuntur objectiones: Et duobus num. seqq.

120 Etiam Clerici in bello iusto pugnantes immunes sunt ab irregularitate, si proprio factu à se nullum occisum esse certi sunt.

121 In dubio autem, nam à se aliquis in bello sit occisus, pro irregulari se habere debet tam Laicus, quam Clericus.

122 In bello iusto defensivo ab irregularitate immunes sunt tam Clerici, quam Laici, qui pro defensione propria persona;

124 Vel Ecclesie, aut Patria proprio factu aliquem occidit.

125 Si necessario in tali bello pugnant.

126 Secus est de illis, qui alias militibus ad bellandum sufficienter existentibus, sponte & non necessario nomine multa dant, vel ibi pugnant, & occidunt, preservent Clerici: & num. praec.

127 Quamvis etiam hos saltu laicos ab irregularitate excutit aliqui.

128 Doctrina practica pro favore illorum, qui sunt, vel fueri milites, in causa irregularitatis: Et n. seq.

Quæritur. An, & qualiter licitum sit autoritate & publica Principis, Iudicis, seu Magistratus Malefactores, praetertim Bannitos, seu publice proscriptos occidere? R. I. Cetera & Catholica veritas est, licitum esse ex causa legibus comprobata auctoritate publica occidere Malefactores prius legitime convictos, aut confessos. Ita enim volunt Divina, & humana Lex. Divina quidem Exodi cap. 21. & § 22. præterit vero vers. 19. ibi: Malefici non patieris vivere: ubi etiam plures poenæ pro variis Maleficiis enumerantur. Consonat Lex gratiae ad Roman. 13. vers. 4. ibi: Non sine causa gladium portas; Dei enim Ministrorum est, vendes in ira ei, qui male agit. Humana autem tam civilis per varias Leges in superiori §. citatas, quam Canonica, can. quæstum 45. c. 23. q. 4. Prost. 4. can. qual. 44. ead. c. 2. q. 5. c. 5. concordantia.

Ratio est: quia licet alia solus Deus sit Dominus & membra hominis iusta Sapiens. 16. verl.

13. Tu es enim Dominus, qui vita & mortis habes potestatem, & potestas, quam olim Domini habebant in vitam servorum propriæ talium, si eis admpta. I. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni Juris; tam in vitam Malefactorum dedit Deus potestatem legitimo Magistrati, quatenus sicut pro conservatione totius corporis humani, putrida & nociva refescant membra, ita à Communitate tanquam à Corpore politico Malefactores tanquam noxia & putrida membra tollantur, ne cetera membra inficiantur.

Dicitur tamen ex causa Legibus comprobata; non enim pro libito, aut ex vindicta privata, vel passione, sed duntaxat ex iusta causa licitum est Magistratu, & supremis Dominis occidere; unde etiam supremi Domini, & Judices homicidii iniusti rei sunt, qui testata sunt in occidendo ex dolo vel culpa abutuntur. I. 1. prin. §. 1. item I. Leg. Cornelia. 4. ff. Ad Leg. Cornel. de Sicar.

Resp. II. Potest Magistratus, vel Princeps su-

perius non tantum Malefactores, quos in potestate praefentes habet, occidere, sed absentes ita banniare, seu publice proscribere, ut cuius etiam privato licet tamē occidere, si debitis concurrente conditiones, tam ex parte Principis, vel Magistratus proscriptientis, quam ex parte privatorum Bannatum occidere voluntum. Et quidem, ut Magistratus praedicto modo aliquem proscriptat, requiritur I. ut de Capitali proscriptiōnem hujusmodi seu ban-

S. III. De Homicidio Voluntario justè, & licite &c.

241

bannisationem promerente delicto sufficienter constet. In Criminalibus siquidem de delictis luce meridianâ clarus patere debet, per vulgaria. 2. Ut periculum grave ex malitia bannisandi imminent Reipublice, ut si esset proditor, perduellis, predo, inuidiator vice Principis, veneficus &c. 3. Ut ordinario procedendi modo contra presentem reum executio fieri nequeat; sive enim in contrarium militis Juris regula: Non si singulis concedendum, quod per Magistratum publice possit fieri, ne occasio sit majoris tumultus faciendi. I. non est. 176. ff. de Reg. Jur.

Ex parte privatorum Bannatum occidere voluntum requiritur. 1. Ut sententia Banni per appellationem legitimè interpolatam non sit suspensus; quia appellatio eff. et. suspensum, & devolutum haber per ea, que diximus Lib. II. Tit. XXVII. de Appellar. §. 7. & 8. 2. Ut occiso præcisè fiat ex Zelo justitiae, & ob bonum publicum, non ve- rō ex odio, aut passione privata, vel affectu vindictæ, aut turpi lucri. 3. Ne occiso fiat extrā Territorium proscriptientis, sicut enim ipsi Magistrati, ita a fortiori privatis illicitum est, executionem contra reum facere extrā Territorium. Farinac, in Prædic. Crimin. p. 3. q. 103. n. 213. arg. I. fin. ff. de Juri dicit. omn. Iudic. 4. Ut perfona bannista non sit specialis Iure conjuncta privato volenti occidere, v. g. Pater, Filius, Coniux; hos enim occidere semper illicitum est nisi ad defendendam patriam veniant, arg. I. Minime 3. ff. de Relig. & Singl. fin. Ita conditio recentis mortis requirit Clarus §. homicidium. n. 54. Layman lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 2. Sylvester, Sa. §. Bannitus, & alii.

Recte tamen monet Molina de J. §. I. tr. 2. dis. 7. raro, & non nisi ob gravem causam (vel non adeo notabiliter, si ex vita Malefactoris quotidianum imminet periculum Reipublice) licere Magistratu ita bannissem aliquem, & ita Bannatum liberè occidere. Tunc quia sequuntur plerisque multa incommoda: Tum quia sic improvisi occisi perirent in corpore, & anima, quod utique Charitati Christianæ repugnant.

Quæritur II. An, & qualiter in bello licitum sit occidere? Resp. I. Certum & indubitatum est audiū omnès, licitum esse condicis in bello iusto defensivo offensive justo omnes hostes nocentes occidere. Ratio est: quia hoc ipso, quod ad justam vindicat, & satisfactionem injurie, rerum, & damnorum reparacionem bella licet assumuntur, licita etiam sunt media necessaria ad bellum gerendum, inter qua procul dubio est, occidere hostem.

Dicitur tamen notanter nocentes, id est injuryrum reos, & arma sumentes: innocentes enim, quales de Jure naturæ sunt pueri, mulieres; & de Jure Ecclesiastico Religiosi, Clerici, peregrini homines simplices & rusticani; idque secundum Juris presumptiōnem, quamdiu contrarium de ipsi non conlata, arg. c. Innocentes, de Treuga, & Pace, per se, & ex intentione etiam in bello iusto occidere non licet, prout concordat D. D. juxta illud Daniel. 13. §. 53. Innocentem & iugum non interficies. Hinc merito à S. Ambrolio graviter reprehensus, & excommunicatus est Theodosius, Imperator, quod ob rebellionem Civitatis Thessalonice una cum nocentibus iugis, etiam occidere innocentes, can. Cum apud Thessalonice. 69. cau. 11. q. 3.

Quare stultus final & iniquus semper sunt illæ beli Ducum Civitates obdidentibus minæ, quod nisi certo temore Civitas se tradat, hoc vel illud faciat. C. Omnes sine distinctione trucidare & nulli, nec infanti in utero materno parere velint: quia, ut dictum, innocentes etiam in bello iusto per se & ex intentione occidere non licet, bene tamen per

Reip. II. Quicunque sive Clericus, sive Laicus

75

coram iudice laico aliquem criminaliter accusat de delicto sanguinis, mortis nempe, vel mutilationis poenam secum trahente accusat, vel denuntiat, regularis est, si praefata poena reo infligitur. Communi & certa arg. can. Si quis. 8. dis. 40. & supponit c. Postulati. 21. h. t. Nec immunitus redditur ab irregularitate, etiam contra poenam mortis, aut mutilationis protegetur, prout cum communis & certa aliorum bene advertit Covarruvias in Clem. unic. de homicidio. p. 2. §. 5. n. 1. Suarez de Cenfur. dis. 47. fed. 2. n. 10. Avila de Cenfur. p. 2. dis. 5. fed. 2. n. 10. Piching h. n. 101. Ratio est: quia talis protestatio videtur facto contraria: hoc ipso enim, quod quis criminaliter seu ad poenam, & vindictam publicam accusat, presumitur velle poenam à Jure statutam: cum

X regulæ.

regulariter loquendo Judex criminaliter accusatum debet punire juxta prescriptum legis, juxta illud can. *Suntmopere*, 70. *cav. 11. q. 3.* ibi: *Secundum quod statutum est, definitiva proferatur sententia, ut proin talis protestatio vana, & inutilis censeatur.*

77 Dicitur autem notanter coram Judice laico, & de delito panam sanguinis secum trahente, ob dicenda n. 84. & 85.

78 Aliud foret, & ab irregularitate immunem faceret, si quis five Clericus, five Laicus civiliter duntaxat, id est, non ad vindictam publicam, sed precise ad proprium suum interest, petendo restitutionem, aut damni illati compensationem coram quoconque tandem Judice, & de quoconque criminis accusaret; etiam postea Judex panam mortis, aut mutilationis infligit, idque prevideat Civiliter accusans, aut denuntians; dummodo expressè protestetur, se non ad vindictam, sed precise ad justum suum intereste accufare; quia in tali casu per accidens tantum mors sequitur exactusratione, vel restitucionem mibi procureti; protestor tamen, me nulla ratione intendere panam sanguinis, mutilationem, vel mortem. *Barbosa in cit. c. 2. b. t. in 6. n. 7.*

Dixi falso ante prolationem sententiae; quia esti 82 melius, statim, usque & praxi receptum sit, ut qui statim ac denuntiat, vel accusat malefactorem, prefatam protestationem adjungat; tamen si tunc forsan illius oblitus sit, vel ex alia causa omittit, ab irregularitate liber erit, si falso ante prolationem sententiae illam faciat. *Covarruvias in Clem. unic. b. p. 2. §. 5. n. 1. & 2. Pith. h. t. n. 104.* & alii. Ratio est; quia sufficienter adhuc, & in tempore intimatur intentio accusantis, quod non intendat ponam sanguinis irrogari, si hec mortem illis inferat iustitia exigente. Ratio subjungitur, nam aliquo, si Prelatis, aut Clerici propter metum hujusmodi, quia judex ad panam sanguinis posset procedere, de suis malefactoribus taliter conqueri non audent, darent plausib[us] materia seu occiso trucidandi eosdem, & ilorum bona libere degradandi.

79 Imo. *Barbosa loc. cit. n. 4.* post Bonacinam, Co-
varr. in Clem. unic. b. p. 2. §. 5. n. 3. in fine & alios, addit, immunem esse Clericum ab irregularitate, etiam capiat, aut detineat malefactorem deprehendit, illumque pro impetrando suo interesse judicis tradat, vel si pro suo interesse indicet, ubi capi possit, dummodo protestationem prefatam vel statim, vel falso ante prolationem sententiae facit expressè, quia tacita, vel interna potestio non liberat ab irregularitate illum, qui malefactorem de Crimine panam mortis, aut mutilatione inducente etiam Civiliter duntaxat, vel denuntiat, arg. c. 2. b. t. in 6. ibi: *Protestando expressè, ubi enim expressum requiritur, non sufficit tacitum. Glossa ibidem y. Protestando expressè, arg. c. Nullus. & c. im- demnitas de Elec. in 6.*

80 Verum, quia in presenti, & praec. num. dicta sunt, intellige, si quis reum Civiliter tantum cum apposita protestatione accusat in causa propria, vel sive Ecclesie, & probabilius etiam parentum, fratre, propinquorum, liberorum, & aliorum ita conjunctorum, ut damnum, vel injuriam in ipsum redundare videatur, in causa siquidem personarum extranearum, si quis etiam Civiliter tantum reum hujusmodi accusaret, aut caperet, reum sisteret, vel indicaret Judici, irregularitatem non evaderet, ut bene advertunt *Navarrus Man. cap. 27. n. 213. Covarr. in Clem. unic. b. p. 2. §. 5. n. 1. y. undecimo. Layman. lib. 3. tr. 3. c. 7. n. 5. & alii, arg. cit. c.b.t. Suis malefactoribus:* ergo non extraneis.

81 Postro accusans Civiliter expressa cum protestatione contra panam sanguinis liber est ab irregularitate, eti talis protestatio facta tantum sit, & pro-

tentis interna defideret, vel intendat mortem denuntiat, ut contra *Navarrum cap. 27. nu. 226.* & alios per Barbosam citatos probabilius docet idem *Barbosa in cit. c. 2. b. t. in 6. n. 9. Navarr. loc. cit. 9. 5. n. 2. not. 2. Pith. b. t. nu. 103. Molina de I. & I. disp. 8. nu. 4. Layman, Avila cum communis aliorum.*

Ratio est; quia cum Ecclesia judicet tantum secundum externa, indeque apud judicem facta protestatio idem valeat, ac vera & irregularitatem non contrahit, qui facte promittit; praesertim quia non contrahitur in causis à Jure expressis, c. i. cui de sentent. excom. in 6.

Protestatio autem five verè, five facte sit, ad 82 evitandum irregularitatem sufficienter exprimitur, si sequenti, vel simili modo orantur, vel scriptis, saltem ante prolationem lententis proponatur: *Dominus &c. &c. Titulus furatus est mihi, vel ab Ecclesia mea, vel damnum &c. mibi intulit, vel parentem meum occidit; quare in debita Juris forma, info, ut satisfactionem, vel restitucionem mibi procureti; protestor tamen, me nulla ratione intendere ponam sanguinis, mutilationem, vel mortem. Barbosa in cit. c. 2. b. t. in 6. n. 7.*

Dixi falso ante prolationem sententiae; quia esti 83 melius, statim, usque & praxi receptum sit, ut qui statim ac denuntiat, vel accusat malefactorem, prestatam protestationem adjungat; tamen si tunc forsan illius oblitus sit, vel ex alia causa omittit, ab irregularitate liber erit, si falso ante prolationem sententiae illam faciat. *Covarruvias in Clem. unic. b. p. 2. §. 5. n. 1. & 2. Pith. h. t. n. 104.* & alii. Ratio est; quia sufficienter adhuc, & in tempore intimatur intentio accusantis, quod non intendat ponam sanguinis irrogari, si hec mortem illis inferat iustitia exigente. Ratio subjungitur, nam aliquo, si Prelatis, aut Clerici propter metum hujusmodi, quia judex ad panam sanguinis posset procedere, de suis malefactoribus taliter conqueri non audent, darent plausib[us] materia seu occiso trucidandi eosdem, & ilorum bona libere degradandi.

Hactenus recentissima protestatio necessaria non est, sed abfque illi ab irregularitate immunis erit accusans, vel denuntians malefactorem in sequentibus causis. Primum: si quis five Civiliter, five Criminaliter accusat etiam de Crimine panam mortis inducente, coram judice Ecclesiastico. *Barbosa in c. 2. b. t. in 6. n. 10. Pith. h. t. n. 110.* Ratio est; quia Judex Ecclesiasticus non potest procedere ad ponam sanguinis, per *Vulgaria;* & per accidens est, si reum dein tradat Judici seculari puniendum.

Secundum: Si quis five Criminaliter, five Civiliter accusat, vel denuntiat malefactorem de Crimine levii, vel tali, quod ponam mortis aut mutilationis non meretur, eti dei Judex limites iustitiae exceedens, reum occidi, aut mutilari faciat, arg. c. *Pofitulisti. 21. b. t. Covart. loc. cit. 9. 5. nu. 3. not. 9. Navarrus Man. cap. 27. n. 204. & alii.* Ratio est; quia malitia, vel infusio judicis non debet nocere accusatori. Tertiò: Si de levii accusat, & Judex accusatum condemnat ad mortem ob alia delicta. *Navarrus loc. cit. Pith. h. t. n. 110.* quia id ratione accusantis per accidens.

Quarto: Ab irregularitate immunis est, qui etiam 86 sine protestatione accusat, vel denuntiat, vel judiciale manifestat malefactorem non de iuria per crimen jam illatam, sed inferenda, & de crimine pendente in futurum, sive in proprium, sive alienorum etiam extraneorum damnum redundatio, si alia ratione averti non possit, quam per hujusmodi denuntiationem, accusationem, & manifestationem. *Covarruvias loc. cit. n. 4. not. 11. Pithing b. t. num. 109. Molina de J. & J. disp. 8. nu. 9. & alii, arg. c. Accusat. 8. de Accusat. ibi: Nisi pro pace fecerit. Ratio est; quia SS. Canones non imponunt irregularitat-*

§. III. De Homicidio Voluntario iuste, & licite &c.

243

ritatis notam propter opus, ad quod quis lege naturali, & divina charitatis tenerit, cuiusmodi opus est avertire grave malum à proximo.

67 Inferitur: qui fecit aliquem, vel aliquos fibi, vel alteri, cuicunque tandem infideli, veleque vel occidere, vel aliud grave damnum in corpore, aut bonis fortunæ &c. inferte, absque omni periculo irregularitatis eum apud judicem denuntiare, aut manifester, vel acutare potest, ut vel vigile, vel capiat eundem, vel alias malum avertat; si alia viâ, quam ita malum à le, vel ab alio avertire secure non valeat.

88 Ceterum quae à nu. 76. hoc usque de Criminaliter, vel Civiliter accusantibus, denuntiantibus, detinentibus &c. dicta sunt, procedunt, five Clericus, five Laicus accuser, vel denuntiat, hoc solo cum discrimine, quod si Laicus Criminaliter, vel Civiliter sine protestatione accuset reum de Crimine ponam mortis, vel mutilationis secum concurante, irregularis est quidem ex defectu lenitatis, per dicta iuprà, illicite tamen agat; quia nullib[us] prohibitung est Laico, accusare Criminaliter. Si vero Clericus prefato modo accusa, illicite agat, peccet, & fuit irregularis ex homicidio illico. *Navarrus cit. cap. 27. nu. 213. in fine. Avila de Cens. disp. 5. sef. 2. dub. 9. Ratio est; quia Clericos prohibitung est coram Judice laico (non vero coram Ecclesiastico) Criminaliter ad ponam sanguinis accusare, arg. c. Pofitulisti. 21. b. t. & c. 2. ed. in 6.*

89 Relip. II. Opponis Judex five Clericus, five Laicus, qui fert, vel dictam sententiam mortis, aut mutilationis in malefactorem, eti fato leonto, est irregularis. Unanimis & certa, arg. can. 1. disp. 51. can. sepe, 29. & Jegg. cav. 23. q. 8. Ex literis. 10. de Excess. Prelat. c. Clericis. & sententia 9. ibi: Ne Clerici, vel Monach. Ratio est, que supra n. 75.

90 Dicitur autem notanter reum, ut si ponam mortis, aut mutilationis condonetur, aut in aliis committetur. v. g. in foliigatione, flagellatione, derisione ad carcera, tritimes &c. multò magis, si ad hujusmodi ponam duntaxat, ut si ponam mortis, aut mutilationem reum condemnet Judex, irregularis non sit. *Navarrus cit. cap. 27. nu. 211. Suarez de Censur. disp. 47. sef. 1. n. 7. Avila loc. cit. dub. 5. Silvester y. homicidium 3. q. 7. n. 10. d. 9. & Ratio est; quia universaliter nulla irregularitas in occidentes, & mulieribus, aut concurrence, Jure statuta incurritur, si effectus non sequitur, ut bene advertit *Barbosa in c. fin. h. 2. Covarruvias in Clem. s. furioso. b. t. p. 2. §. 2. n. 2. & alii.**

91 Limitatus insuper Conclusio n. 89. posit. I. Quod ad summum Pontificem, upote qui est incapax irregularitatis, adso, ut ab illa prius contracta sit liber per executionem ad Papatum, uti c. licet vita, de Elec. c. Ubi periculum. 3. codem. in 9. Bene definit Majolus de Irregularitate, lib. 2. cap. 4. pr. & obser- vat. Pith. h. t. n. 69.

92 Limitatus II. Quoad Inquisidores hereticorum pravitarum, eorumque Commisarios, Confultores, Afflatores &c. utpote qui favore Fidei ex privilegio per Paulum IV. & Pium V. immunes sunt ab irregularitate, eti heretici reos, ad ponam Jure statutas, etiam mortis condemnent, Palao Tratt. 29. disp. 6. p. 14. §. 1. citans Pegna Direct. Inquisit. p. 2. Com- ment. 20. & alii.

93 Limitatus III. Quoad Judicos, Saracenos, aut alios infideles; quia in legibus Ecclesie, & ponis dictam Jurisdictionem habentes, si dicunt c. ut subinde a nonnullis audiret eti volo ut sic suspendatur, ille capite plectatur, vel auris ei absindatur. Ego, vel volo, ut diligenter de hoc, vel illo Malefactore inquisit, & deprehensione suspendatur: vel quanquam hunc deprehenderitis, volo, ut suspendatur.

Dicitur autem notanter secuto effectus; si enim hic non sequatur, id est, quamdiu talis Malefactor

X 2 actualis

cos, casu quo aliquem malefactorem confundit, aut convictum Judici seculari tradunt, eti foian; & previdant, eum penit mortis, aut mutilatione plectendum fore. Pith. b. t. n. 99. Suarez de Cen- sur. disp. 47. sef. 1. n. 11. Covart. loc. cit. num. 5.

Ratio est; quia, quod malefactores etiam Clericos, prius degradatos Curia seculari tradere possint, & nonnunquam debeat, disponit à Jure c. ad abolendam. 9. §. Praesenti de Heretic. c. Novimus 27. de V. S. Suadet tamen merito Pithing. b. t. num.

100. ut Judices Ecclesiastici, si Malefactorem Cu- ria seculari puniendum tradunt, protestentur, & militatio- nes intercedant, ne Reo pena mortis, aut

mutilatio- nis infurantur; quamvis enim talis protestatio forte necessaria non sit, cùm Jura in tali casu eam non prescribant, & eam necessariam non esse per plures rationes ostendat Suarez loc. cit. nu. 12.

tamen facile omittenda non est; Tunc propter ma- jorem lexitatem, ne irregularitas incurritur:

Tum ad ostendandam manifestitudinem Christi: Tum quia communis & laudabilis probat, & haber con- fuetudo & praxis.

Limitatus V. Quoad Episcopos S. R. I. Princi- pes, & alios Prelatos Jurisdictionem temporalem habentes, & ad cauam sanguinis judicis conflu- entes; limitatus inquam quod hos in tantum, ut licet ipsimet sententiam mortis, aut mutilationis ferre, ac in particulari consulere non possint, neque mandare, ut hic vel ille in specie occidatur, per ea, que diximus Lib. III. Tit. fin. d. nu. 12, pos- fuit tamen aliis committere, jurisdictionem Crimi- nalem, & cauam sanguinis; idque non solum in ge- nere, constitudo unum, vel plures Judices san- guinis, & mandando eis, ut cau emergente Male- factores ponis à Jure statutis afficiant; (uti solu- fieri posse vult *Glossa in c. 3. Ne Clerici, vel Mo- nach. y. Episcopus,* quam etiam nos citavimus supra loc. cit. nu. 14.) sed etiam probabilit in specie, committendo Judici cuidam inferiori, ut Crimina silicui in specie examinet, cum juxta prescriptum Juris judicet, ac puniat. *Avila de Censur. disp. 5. sef. 2. dub. 4. Covart. in Clem. unic. b. t. p. 2. Molina de J. & J. Disp. 74. nu. 9. Layman lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 7. nu. 4. Palao loc. cit. n. 3. arg. c. fin. Ne Clerici, vel Monach. ubi id expresse conceleum cer- nitur. Nec obstat Regula Juris, quod quis facit per alium, perinde est, ac si faciat per se ipsum, c. 72. de Reg. Jur. in 6. quia hinc Regula exceptionem pati- tur per dicta, c. fin. Ne Clerici, vel Monach.*

Pariter ab irregularitate immunes sunt Principes & Domini prelatam Jurisdictionem habentes, tam Clerici quam Laici, si condant leges & statuta, per que ponam mortis, aut mutilationis Transgressori- bus imponitur; Suarez de Censur. disp. 47. sef. 1. n. 7. Avila loc. cit. dub. 5. Silvester y. homicidium 3. q. 7. n. 10. d. 9. & Ratio est; quia tales leges direkt, & per se non ordinantur ad homicidium, sed ad bonam gubernationem Reipublice, & ut Crimina evitantur. Accedit, quod tales generaliter nam decernant ponam sanguinis.

Ceterum ex dictis colligis: male agere, & secuto effecti irregularitatem prouol dubio incurritre Prin- cipes, Episcopos, & Prelatos Ecclesiasticos supera dictam Jurisdictionem habentes, si dicunt c. ut subinde a nonnullis audiret eti volo ut sic suspendatur,

ille capite plectatur, vel auris ei absindatur. Ego, vel volo, ut diligenter de hoc, vel illo Malefactore inquisit,

& deprehensione suspendatur: vel quanquam hunc deprehenderitis, volo, ut suspendatur.

Dicitur autem notanter secuto effectus; si enim hic non sequatur, id est, quamdiu talis Malefactor

Lib. V. Decretal. Tit. XII. De Homicidio &c:

244 testes contra reum in causa Criminis peccatum faciuntur, vel irregularitatem, ita mandans, & minans non incurrit, per dicta lupia n. 90. Ab eadem liber etiam est Princeps tam Clericus quam laicus, si peccatum mortis, aut mutilationis à Jure inferiori jam impositam mitigat, & adgradiando peccatum v. g. rotæ, aut paibuli in peccatum gladii mutat, dicens: *volo ut iste non rotæ, sed gladio occidatur.* Engel h. t. n. 63. Ratio est: quia non est condemnatio ad mortem, sed potius actus misericordie, quo condemnatio ad mortem jam facta mitigatur.

39. Resp. II. Affectores quoque, & Consiliarii seu Consularates, qui vel iudici ad ferendam sententiam assistunt, vel suo suffragio, voto, aut Consilio, autoritate, publica ad iuridice promovente, omnes sunt irregularares. Suarez de Censur. disp. 47. scil. I. n. 4. Palao loc. cit. Traſ. 29. disp. 6. pun. 14. §. 3. n. 7. & alibi: Piching h. t. n. 96. per dicta supra a. 75. Ratio est: quia omnes hi verè propinquæ ad peccatum sanguinis concurunt.

100 Dicitur autem noanter, *authoritate publica ad id confitunt, seu iuridice;* quia aliud est de illis, qui five Clerici, five Laici, v. g. Theologi, Canoniste, Jurisperiti, Confessarii à Jure vel alii privati interrogantur; & quidem hos ab irregularitatibus immunes esse, si tantum in genere respondeant, & explicit quid Iuris fit, & quid de hujusmodi Malefactribus Jura statuant, nisi suadente circa Reum in particulari, docet Glossa communiter recepta in c. eccl. litteris 10. de Excess. Prelat. & Consulit. & jam diximus, & probavimus Lib. III. Tit. fin. n. 13.

101 Sed controversia est, num taliter interrogari possint abique nota irregularitatibus circa Reum in particulari respondere, dicendo v. g. spectando Jura iste Reus suspendendu, vel gladio pertinens, aut comburendus; vel, ego opinor, huic vi legum esse capite plebendum: Non enim defini negativam tenentes: contra quos tamen satis probabilitate docet Palao cit. Traſ. 29. disp. 6. pun. 14. §. 3. n. 7. civitas Hurtado de Irregular. difficult. 11. n. 40. & alii, etiam tales irregularitatibus non subiacere, arg. can. Peffum. 32. cau. 33. q. ult. in fine. Rationem dant; quia tales non contrahunt irregularitatibus ex defecto; cum non peccant: ne ex defecto lenitatis; quia in plemento Malefactribus illi tantum irregularitatibus contrahunt, qui authoritate publica ad causam sanguinis concurunt. Accedit, verisimile non esse, Ecclesiam mediante irregularitatibus voluisse impeditre, ne Confessarii, Theologi, Jurisperiti suo munere & scientia salubriter fungi, aut id, ad quod Jure divino dicendum tenentur, dicere possint.

102 Confirmit. Ex rationibus num. prec. adducuntur Communi docentes Autores, ut Layman lib. 3. tr. p. 3. cap. 7. n. 4. Suarez de Censur. disp. 47. scil. I. n. 8. Molina Tr. 3. disp. 8. n. 8. Avila de Censur. disp. 5. scil. 2. dub. 7. Palao loc. cit. n. 8. Bonacina disp. 7. n. 4. p. 1. n. 32. Piching h. t. n. 98. ad finem, & alii, Confessarii penitus nullam incurre irregularitatem, si absolucionem Sacramentalem neget iudici non volenti reum condemnare ad mortem, ad quod ex officio tenetur: vel si hoc teneatur, cogat, aut obliget reum ad fatendum in iudicio crimen, si legitime interrogatus; hoc ipso, quod confessarii praesertim interrogatus ad ita confundendum, & cognendum ex Officio, indequæ Jure Divino teneatur, consequenter verisimile non sit, velle Ecclesiam per irregularitatem impeditre, quo minus isti muneri suo satisfaciant. Ergo etiam Jurisperiti, Theologi, Confessarii privatum positivæ interrogatio, quid de Jure faciendum cum reo, possint dicere, qualiter de Jure puniendis veniat, cum resonum hujusmodi munus statutus & offici exigat.

103 Resp. IV. Irregularares insuper sunt Advocati, &

testes contra reum in causa Criminis peccatum faciuntur, ubi n. 5. de advocatis esse omnium sententiam assertit, arg. can. Aliquantos. disp. 51. De Testibus vero est communis ac certa sententia apud eundem; quam in specie etiam Covarruvias in Clem. si furiosus. p. 2. §. 5. n. 5. Molina tr. 3. disp. 47. n. 10. Suarez de Censur. disp. 47. scil. 3. in fine. Layman lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 7. n. 5. & alii palliū, arg. can. Aliquantos. disp. 51. can. His, à quibus 30. cau. 23. §. 8. c. Sententiam. 9. Ne Clerici, vel Monach. Ratio est; quia & hi ad mortem verè concurunt.

Nec excusat eos ab irregularitate, si protestant contra peccatum sanguinis; eò quòd, ut bene advertunt Doctores nam. præced. citati, protellatio illos solos ab irregularitate liberat, qui in iudicio sanguinis causam propriam, non qui alienam prosequuntur.

104 Limitat tamen conclusionem & precedentem do- 105 Estrin Palao loc. cit. n. 3. cum alii ibidem citantur, in testibus, qui citati venire recusantes coguntur, & compelluntur à iudice ad testificandum (quod in nonnullis casibus, non item ordinariè, facere potest) Judge per dicta Lib. II. Tit. XXI. a. num. 18.) talen enim, sicut & Advocatum, si non liberè sed concilie contra reum causam assumeretur debet, immunem ab irregularitate probabilitates: cum verisimile non sit, tales fieri irregularitatem ex eo, quod coacti facere debent. Nec tamen exinde similiiter argumentandum de iudice & alii Officialibus iustitiae; quia voluntarie Officium assumperunt, licet potest a sumptuorum necessitate administrare, & ad mortem rei concurrunt.

Porro Clerici, si in causa Criminis coram iudice 106 laico contra Malefactorem agerent testes, non tantum irregularares fierent, sed etiam peccarent, eò quod eis in causa Criminis coram iudice laico testimonium contra reum ferre, absolute sit prohibitum, prout amplius dictum est Lib. III. Tit. XX. a. n. 168. Quare etiam ad hujusmodi testimonium coram laico iudice ferendum nunquam cogi possunt.

Resp. V. Notari quoque, Tabelliones, Scriptor. 107 & alii, qui dictant, vel scribunt sententiam sanguinis; & qui ab alio scriptam signant, suoque sigillo authenticam faciunt; item qui eam legunt, & publicant; item qui tortuent reum ad fatendum Crimen; & multo magis ipsi Executores sententiae & iustitiae Ministri, veluti carceres, lietores, fætides, qui custodierunt causam comitantur reum ad supplicium, five pedestres, five equites, hi omnes, in quam morte, vel mutilatione secundum sunt irregularares. Navarrus Mon. cap. 27. n. 217. Covarruvias in Clem. si furiosus. p. 2. §. 5. a. n. 1. Silvester y. Homicidium. 3. q. 2. n. 3. dicto 2. Suarez de Censur. disp. 47. scil. 2. dub. 7. Palao loc. cit. n. 8. Bonacina disp. 7. n. 4. p. 1. n. 32. Piching h. t. n. 98. ad finem, & alii, Confessarii penitus nullam incurre irregularitatem, si absolucionem Sacramentalem neget iudici non volenti reum condemnare ad mortem, ad quod ex officio tenetur: vel si hoc teneatur, cogat, aut obliget reum ad fatendum in iudicio crimen, si legitime interrogatus; hoc ipso, quod confessarii praesertim interrogatus ad ita confundendum, & cognendum ex Officio, indequæ Jure Divino teneatur, consequenter verisimile non sit, velle Ecclesiam per irregularitatem impeditre, quo minus isti muneri suo satisfaciant. Ergo etiam Jurisperiti, Theologi, Confessarii privatum positivæ interrogatio, quid de Jure faciendum cum reo, possint dicere, qualiter de Jure puniendis veniat, cum resonum hujusmodi munus statutus & offici exigat.

108 Resp. IV. Irregularares insuper sunt Advocati, &

S. III. De Homicidio Voluntario justæ, & licite &c:

cos irregularares esse, qui funem ad suspendendum, vel ligna ad comburendum alportant, eò quod, eis hi forsan etiam privatæ duntaxat venit, de autoritatibz præsentibz, aliud Ius privatam Clerici præsentiam prohibens allegari nequit. Accedit, quod si aliquod ad esset, ei per confuetudinem abrogatum esse, puer Palao loc. cit.

110 Infurter alterius, irregularares non esse illos privatos, vel etiam confessarios, qui equum, cui reus infidei, pungunt, aut incitent ad citius vadendum; vel qui reum monent, ut in via procedat, ut sciam ascendiunt, manus ligandas prebeat, caput fæcili admovet. Ministro iustitiae se accommodet &c. Palao loc. cit. Layman loc. lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 7. n. 2. Molina loc. cit. Pirching loc. cit. Scotoris lib. 5. de Jufit. q. 1. a. 9. §. His probabilitas. Ratio est, Tum quia hæc levia sunt, indequæ quasi pro nihil reputantur: Tum quia verisimile non est, Ecclesiæ in hujusmodi casibus velle irregularitatibus inducere, cum videretur irrationaliter, ut bene advertunt Doctores citati, qui ob dictis rationes etiam Confessarii Rei ab irregularitate excusant, qui simile quid facit.

111 Quo non obstante pro majori cautela merito nomine Suarez de Censur. disp. 47. scil. 4. num. 10. Clericos, & Religiosos Reo, in ultimo supplicio pro curare animæ afflentibus, ut caveant, ne verbo aut facto aliquo accelerent, aut promovant mortem, aut mutilationem illius. Et certè in specie cædendum, ut brevi veniant; aliquando incipiunt, citius incedant, vel se expediant, etiæ si faciant ex causa, quod Reus jam sit dispositus: Imo, quando ipsi Ministri iustitiae, aut reus jam sit dispositus, forsan ignari, ex Confessario interrogant, an ad locum supplicii procedere, aut exequi possint, aut debent, rectius agit Confessarius, si ad finiles interrogations non directè affirmando, sed indirectè respondent, dicendo, hoc nū ad me, vos scieritis, quid vobis agendum, nos sumus ad omnem obedientiam parati ad dispositi &c. Quamvis ab irregularitate, & à culpa immunis effici Confessarius; si directè affirmando responderet, ita jam posse eos procedere &c. Atque haec sunt fata certa.

112 At controversia aliqua est, de Speculatoribus ultimi supplicii, num illi sint irregularares nece, hos enim, sicut si Clerici sunt, irregularitatibus incurvare, voluntarii, pauci tamen Doctores, arg. c. Sententiam. 9. Ne Clerici, vel Monach. ibi: Aut ubi exercetur, interst. Econtraria Gonzalez ad cit. c. Sententiam. n. 1. Palao Traſ. 29. disp. 6. pun. 14. §. 4. n. 2. Layman lib. 3. tr. 3. cap. 7. n. 2. Navarrus cap. 27. n. 114. cum Communis aliorum recte docent, nullum five Clericis, five Laicis speculatorum ultimi supplicii fieri irregulararem: quia cit. c. Sententiam. 9. Ne Clerici, vel Monach. (ut bene ad illud notat Gonzalez n. 1.) intelligentem est, de autoritatibz præsentibz executioni sententiae aliquo modo cooperante.

113 Et quanvis nonnulli velint, Clericos, si ultimi suppliciorum speculatori agent, peccare; cum id saltēm prohibuit videatur cit. c. sententiam, id tamen culpan venialiter non excedere, etiam si ex sola curiositate fiat, cum alii bene docet Suarez de Censur. Disp. 47. scil. 4. in fine. Castro Palao loc. cit.

114 Imo non defini, inter quos etiam videatur Layman. loc. cit. qui docent, quod etiæ non deceat Clericos in Majoribus constitutis, inter turbam reliquæ spectare ultimum supplicium, ne curiositas vicio notentur, tamen nec venialiter peccent, si ex causa rationabilis, v. g. ut aliquid addiscant à Sacerdotibus reo pro cura animæ existentibus, aut pro redificatione propriæ, vel consolatione Rei, præsentis si ita se collocent, ut non molleum notentur à turba: vel si à longè ex domo prospiciant. Ratio est: quia si, uti cum alii vult Gonzalez cit. Reiffenstuel Jus Can. Tom. V.

245

c. Sententiam. 9. Ne Clerici, vel Monach, intellegendum duntaxat venit, de autoritatibz præsentibz, aliud Ius privatam Clerici præsentiam prohibens allegari nequit. Accedit, quod si aliquod ad esset, ei per confuetudinem abrogatum esse, puer Palao loc. cit.

Quæritur IV. An, & quando ob Homicidium 115 vel mutilationem in bello commissam contrahatur irregularitas? Ante resonem nota, aliter discurrendum de bello injusto, aliter de justo, aliter de offensivo, aliter de offensivo. Pro majori claritate de singulis specialibus ponemus conclusiones. Itaque Resp. I. Si in bello patenter injusto, five offensivo, vel utus occidatur, omnes tam

Laici, quam Clerici in tali bello pugnantes, vel cooperantes ad illud, & qualecumque auxilium ferentes, sunt irregularares, etiam illi, qui propriis manibus nullum occidere, aut mulaverunt, Covarruvias in Clem. un. b. 1. p. 2. §. 3. n. 2. in fine Sylvester. I. Homicidium. 3. q. 6. disp. 1. Navarrus cap. 27.

n. 216. & 224. Suarez de Censur. disp. 47. scil. 5. n. 1. Layman. lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 8. n. 2. Pirching h. t.

n. 114. Caltro Palao Traſ. 39. disp. 6. pun. 14. §. 5. n. 1. cum Communis aliorum arg. c. scilicet dignum. 6. §. fin. h. t. c. quod in dubio. 5. de Panis, & ibi Glofia Y. Incitant. Ratio est: quia quandocunque plures communis auxilio, vel consilio ad homicidium currunt, censemunt omnes causa moralis: prout in similis jam diximus supra de homicidio injusto extitit bellum à n. 35.

Exciplunt tamen illi, qui in tali bello assistunt militibus non ad hortandum in bello, sed ad adjuvantio sillos in spiritualibus. Pirching loc. cit. & alii. Resp. II. Quicunque in bello etiam iustæ, sed 116 offensivo, seu aggressivo, aliquem per se, seu proprio facto occidunt, vel mutilat, irregularares est. Abbns in c. Peristio. h. t. n. 1. & Layman loc. cit. Palao loc. cit. num. 4. si quis testibus omnes, arg. c. Peristio. 24. h. t. item can. Si quis. 4. disp. 51. Fola tamen vulneratio non sufficit ad inducendum irregularitatem, arg. cit. c. Peristio. h. t. ibi: Pro eo, quod aliquis percutiſſi: & Ratio est: quia ob vulnerationem in Jure irregularitas statuta non reperitur; consequenter non contrahitur, arg. c. is qui. 18. de Sentent. excomm. in 6.

Dicitur notanter proprio facto, quia etiæ plurimi in bello etiam injusto ab aliis occiduntur, tamen ab irregularitatibus immunes sunt tam Clerici, quam Laici, qui moraliter, aut certè sufficienter certi sunt, per se, aut suis armis, vel manibus nullum suum occidunt, aut mutilatum, licet unum, aut plures percutiſſi, vel vulneraverint non lethali. Suarez de Censur. disp. 47. scil. 6. n. 5. Panormit. in c. Placit. & fin. de Clerico percutiſſi. Navarrus. c. 27. n. 215. Covarruvias in Clem. Si furiosus. p. 2. §. 3. num. 2. Molina tr. 2. disp. 110. Conclus. 2. Palao tr. 29. disp. 6. pun. 14. §. 5. n. 2. Layman lib. 3. tr. 3. cap. 8. n. 2. Pirch. h. t. n. 117. cum Communis, argumentum à contrario fumentes ex c. Peristio.

24. h. t. ubi Sacerdoti pugnanti in bello, in quo in persona ipse aliquis percutiſſi, vel vulneravit, & ab aliis multi fuere occisi, mandatur ob irregularitatem abstinentiæ à celebrationi tunc sollemmodo, quando remorsum conscientia habeat, quod ab eo reverâ aliquis fuerit occisus; ergo à sensu contrario, quando ei sufficienter constat, à se nullum esse occisum, aut mutilatum, abstine non debet. Ratio est: Tum quia ob solam adhortationem ad pugnandum in iustæ bello, vel ob pugnam in eodem fine homicidio, aut mutilatione nulla in Jure inventur statuta irregularitas, consequenter nec nos eam adstruere debemus; cum irregularitas aliqua non

X 3 con-

contahatur, quæ in Jure non reperitur expressa, c. i. qui. 18. de Sentent. excomm. in 6. Tum quia alias multi involverentur irregularitate, & timore illius abitterrentur a pugna etiam in iusto bello.

119 Nec valet objicere, quod c. Petatio b. t. ex quo procedens doctrina præcipue probatur, non loquatur de offensivo, sed defensivo bello iusto; nam contra est, quod et si hoc bellum ab initio fuerit defensivum, tamen postea transiit in offensivum, ex parte fiducium, utpote exentes e Castro perire possent sunt hostes, uti polt Suarez disp. 47. seq. 6. n. 5. bene advertit Pithing. b. t. n. 117. Accedit; præfata doctrinam non solum ex cit. c. Petatio, sed etiam ex ratione Juris apostola sufficienter probari.

120 Pariter non obstant, quæ ab Adversariis objiciuntur c. cit. 6. §. fin. b. t. & c. quod in dubio s. de Penis, ubi etiam non occident, sed horantes præcise, & juvantes in bello, præfertim Clerici videntur irregularitatibus subiacere. Respondet enim, utrumque Capitulum loqui de bello iusto, ut patet ex textu prioris Capituli, & de posteriori bene ostendit Gloria y. Incitant. ibid.

121 Dices, Clericus ab solito prohibitus est, manu propria in bello offensivo pugnare, uti teles Palao Tract. 29. disp. 6. pun. 14. §. 5. nu. 3. tradunt ferè omnes Doctores cum Glossa in c. Petatio. 24. b. t. y. Removet, arg. eam Clerici. 5. can. Quicunque 6. cap. 23. q. 8. can. Clericum, qui 5. can. de his Clericis. 36. dñi. 50. juncto c. Ex multo. 9. ad finem, de Voto; ergo latenter Clerici sunt irregularares qui propriis manibus pugnant in bello offensivo iusto, ubi aliquis habetur occisus. Resp. conceit anteced. negando conseq. quia ex eo, quod Clerici prohibeantur propriæ manu pugnare in bello iusto, non bene contra illos infertur irregularitas, utpote quæ non contrahitur, nisi in causis à Jure expressis, cit. c. i. qui. 18. de Sentent. Excomm. in 6.

122 Illud tamen notandum, quod si qui sive Clericus, sive Laicus rationabiliter dubitet, an non proprio facto aliquum in bello offensivo iusto occiderit, aut mutilaverit, pro irregulari se habere debeat, arg. c. Petatio. 24. b. t. ibi: Cum sit consuetus in hujusmodi dubio abstineri, quam celebrare; si verò dubium rationabile non est, sed leve, vel potius scrupulus, videtur melior esse conditio possidentis Ius accipendi, vel administrandi Ordines. Engeli b. t. n. 58.

123 Resp. III. Quantum ad bellum defensivum iustum: Imprimis certum est, tam Clericum quam Laicum ab irregularitate immunit esse, qui etiam propriæ manu aliquem occidit, vel mutilat ad defensionem propriæ vite personæ; prout facile contingit, potest Capelans Cafrenibus, qui exhortandi, vel spiritualiter afflendi causa praefentes, ab uno, vel pluribus iniunctis ita angustiantur, ut nisi occident, ipsi in periculo vite sint. Suarez de Censur. disp. 47. seq. 5. num. 1. Palao Tr. 29. disp. 6. pun. 14. §. 5. num. 4. Pithing b. t. num. 115. cum communi, arg. c. 2. de Immunitat. Ecclesiast. Ratio est; quia hoc absque irregularitate fieri potest in rixa privatæ per dicta supra; arg. Clem. Si furiosus, b. t. ergo multò magis in publico iusto bello defensivo.

124 Pariter ab irregularitate immunes sunt tam Clerici, quam Laici, qui in bello defensivo iusto neccario pugnant, ad defensionem Ecclesiæ, vel Patriæ aliquem etiam propria manu occidunt, vel mutilant. Suarez loc. cit. Palao loc. cit. Coninch disp. 18. dub. 10. mon. 96. Abbas in e. penult. b. t. num. 2. & ibi Barbola num. 2. Molina de Jusit. tr. 2. disp. 118. Pithing. b. t. n. 115. cum Communi, arg. c. 2. de Immunitat. Ecclesiast. Ratio est, quia defensio Ecclesiæ, & Patriæ non minus, sed magis

favorabilis est, quam propriæ, vel alterius vita private, 1. utilitas. 3. C. de Princípio; ergo si ob hanc, multò magis ob illius necessarium defensionem absque irregularitate licet occidere, & mutilare.

Dicitur autem notanter necessario pugnantes; quia si Clericus ad pugnandum necessarius non est, ut in casu, quo sufficiens ad pugnandum, & defendendam Ecclesiæ, vel Patriam adjunt Laici, utique irregulariter fieret, si propriæ manu etiam sub prætextu defendenda Ecclesiæ, aut Patriam aliquem occidet, vel mutilaret. Layman lib. 3. tr. 3. p. 3. cap. 9. nu. 2. Abbas in e. Petatio. b. t. Sylvestris y. Homicidium. q. 6. Pithing. b. t. n. 115. arg. cit. c. Petatio. 24. b. t.

Imò Engel b. t. n. 58. universaliter & indistinctè de cunctis, etiam laicis docere videtur, quod omnes, qui in aliquo bello quoconque tandem iusto, v. g. ad defendendam Ecclesiæ, vel Patriam vi gente, non necessarij vel coacti, sed liberè pugnantes aliquem occidunt, vel mutilant, irregularares evadant, arg. Clem. un. b. t. ubi illi dunatae occidentes, vel mutilantes ab irregularitate excusantur, qui mortem aliter evitare non valentes id faciunt, quod non verificatur in illis, qui ad defendendam Ecclesiæ, vel Patriam sufficienter existentibus aliis militibus, non necessarij, sed liberè & sponte, ac gratia seu pro stipendo pugnant, aut nomen militis dant, siue occidunt, vel mutilant. Idque confirmari potest à pari in publicis. Ministris iustitiae, utpote qui licet pro conservando bono publico Patriæ malefactores occident; tamen irregularares sunt ex eo, quod Officium hujusmodi liberè assumptum, per dicta supra n. 105.

Secus foret, & ab irregularitate immunes Laici effent, qui pro defendenda Ecclesiæ, vel Patriæ necessario pugnantes, utpote ad id autoritate publica adacti, vel in tali bello nomen militis idœo dantes, aut pugnantes, quiavident, non adesse sufficientes milites, vel alios ad resistendum hosti, & defendendam Ecclesiæ. Imò plures Doctores, uti videre est apud Layman loc. cit. absolute volunt, omnes Laicos etiam liberè pugnantes in bello defensivo iusto ad defensionem Ecclesiæ, vel Patriæ ab irregularitate excusari; non item Clericos, quia hoc absque necessitate, propriæ manu pugnare non convenient.

Cæterum ex hæc tenus dicit à num. 115. colligitur, non esse bonam consequentiam; iste est, vel fuit miles; ergo est irregularis; vel ergo non potest ordinari; vel si jam ordinatus est, non potest celebrare: Nam debet examinari, an etiam & in quali bello, iusto vel iuncto, offensivo, vel defensivo pugnauerit? an, & quomodo occiderit aliquem, vel mutilaverit? si enim fuit simpliciter miles, qui semper in præsidis exiftens, aut alias nunquam in bello pugnavit, nec aliquem occidit, vel mutilavit, nequam irregularis est, cum nullo Jure inveniatur statutæ aliquam irregularitas in aliquem, quod fit, vel fuerit miles.

Pariter irregularis non est, si in Castris quidem, & in Conflicto, ita tamen collocatus fuit, ut scelopetum, vel sagittum in hostem nunquam emiserit, vel gladium, aut aliud armorum genus contra aliquem adhibendi, eumque occidendi, vel mutilandi nullam occasionem habuerit.

De Homicidio, & Mutilatione ob necessarium sui defensionem facta: & Irregularitate inde secuta.

SUMMARIUM.

130 Ob defensionem propriæ vite, 1. & membrorum licitum est occidere injustum aggressorium.

131 Servato moderamine inculpate tutela.

132 Ad quod servandum requiruntur tria. I. Videbitur injuria aggressio ab altero facta.

133 II. Modus, in quo confusat?

134 III. Tempus, videlicet, ut in continentia fiat defensio, & non ex intervallo.

135 Nisi certum periculum novæ periculosa aggressio nisi foret.

136 Num tria hac observata sint, arbitrio Judicis multum relinquitur.

137 Etiam ob defensionem vite, vel membrorum proximi innocuum licitum est occidere injustum aggressorem.

138 Inde etiam ob defensionem bonorum temporallium.

139 Si sunt magni momenti.

140 Non licet tamen occidere injustum Judicem, Advocatum, & Telegem grave damnum temporale illatorum.

141 Nec pro acquirendis eis, que nondum possidentur.

142 v. g. Hereditates, legata &c.

143 Niun licet pro necessaria defensione honoris & fauoris occidere?

144 Propositiones dannatae ad propositum afferuntur.

145 Qui pro defensione propriæ vite, aut membrorum injustum occidit invasorem, irregularis non est. Et n. seq.

146 Nisi excedat moderamen inculpata tutela.

147 Qui, dum fugâ salvare se posset, occidit, irregularis est.

148 Si fugâ eidem in fama, & honore graviter prejudiciorum non est.

149 Secus res se habet, si prejudiciorum est. Fama & honor equiparatur vita, in modo subinde manus estimator. Ibid.

150 Qui occidit aggressorem, quem prius injuria ad aggrediendum inique incitavit, non est irregularis.

151 Nisi fugiendo salvare se posset.

152 Vel nisi periculum homicidii ex sua injuria futurum previdit.

153 Etiam ille ob irregularitate immunitis est, qui pro necessaria defensione vite, vel membrorum proximi innocenti, occidit injustum invasorem.

154 Solventur objectiones. Et n. seq.

155 Qui pro necessaria defensione rerum temporalium erit licet occidit, iuxta communem DD. irregularis est.

156 Contrarium tamen etiam probabile, & in præstatum videatur.

157 Propontur, & solventur plures objectiones ex Jure & ratione contra banc secundam doTrinam iisque ad n. 171.

158 Fur tam diurnus, quam nocturnus servato moderamine inculpata tutela pro conservandis rebus temporalibus magni momenti occidi posset.

159 Explicantur Jura, que contrarium velle videntur. Ibid.

Tel nomine, quid intelligatur? Ibid.
171 Defectus lenitatis ex solo homicidio, quod publica, non item quod privata auctoritate sit, committitur.

172 Sicut pro necessaria propriarum, sic etiam pro defensione alienarum rerum, abh[ic]que culpa, & irregularitatis notæ licet occidere injustum invasorem.

173 Non tantum Laici, sed etiam Clerici à culpâ & pena irregularitatis immunes sunt, si servato moderamine inculpata tutela pro defensione vite, membrorum, rerum propriarum, vel alienarum occidere injustum invasorem.

174 Homicidium non necessaria defensione famæ & honoris commissum an inducas irregularitatem?

Q Uæritur I. An, & quomodo licet occidere aliquem ob defensionem vite, & membrorum.

1. Resp. I. Cuivis licitum est, pro necessaria proprie vite, & corporis, servato moderamine inculpata tutela injustum aggressorem occidere. Unanimis, & certa. Ratio est; quia Jure naturali, dino, & humano permisum est, injuriam vim repellere, textu expresso significati. 18. §. fin. b. t. cum Concordanti, ibi: Vim u[er]i repellere omnes Leges. & omnia Jura permittuntur.

Dicitur autem notanter, servato moderamine inculpata tutela; quia hoc nisi servetur, homicidium etiam ob sui defensionem factum, illicitum esse, rursum omnes fatentur, arg. c. Significati. 18. b. t. ibi: Tamen id fieri debet cum moderamine inculpata tutela, non ad summandam vindictam, sed ad injuriam propulsandam. Conseruat autem tunc adhiberi moderamen inculpata tutela, quando quis occidit filium, qui revera in conscientia, sine fraude & dolo putat se non posse evadere, sed periclitari in vita & corpore, nisi occidat injustum invasorem, prout Jam diximus in Theologianotra Moral. Tract.

9. Dicitur autem notanter, servato moderamine inculpata tutela, Clarus §. Homicidium. n. 34. tria requirit, quod id in ex requirent aliis Doctores, videlicet L. Caujam. II. Modum. III. Tempus. Primum itaque requiritur, ut occasione precedat causa, injuria nempe invasio; quia si quis ante hanc occidit, jam non sibi defensio, sed alterius aggressio erit; sufficit tamen certò prævia; quia non est necesse expectare, sed fieri prevenire injurie aggressori; præstetim si quis merito timeret, quod, nisi prevent, adversario, mox vel certè aggressu fuisse resisteret non posset; quia in tali casu prævention, non aggressio, sed justa defensio contra certò imminentem injustum agressionem est, ut bene advertit Navarrus lib. 5. Conf. b. t. Conf. 31. & in Man. cap. 15. num. 2. in fine Suarez de Cenfus. disp. 46. seq. 1. n. 7. Pithing b. t. n. 92. Debet autem invaduimus præcedens, aut certè imminentis esse invasum; hinc pro defensione vite sive non licet occidere invadentes Ministrorum iustitiae, quia hi ius invadunt, ut post Avilam de Cenfus. p. 3. disp. 5. seq. 3. dub. 3. Conclus. 1. & alios, bene obseruat Pithing loc. cit.

Secundò requiritur debitus modus defensionis, 1. ut hæc injunctio invasioni, aut offensioni sit proportionata, & necessarium defensionem non excedens, arg. c. ut fama. 35. de Sentent. Excomm. ibi: dum tamen non amplius sororum violentia se extendet, quam defensio exigit, juncta l. scientiam. §. 4. ff. ad Legem Aquil. Hinc modum, & moderamen inculpata tutela excedit, qui illum, a quo quis pugnis cedit, vel levem aggressionem patitur, armis repellit, mutilat, vel occidit: Item, qui occidit eum, quem vulnerando, vel mutilando repellere,